

Apel public către urmașii nobililor maramureșeni

Scris de Teofil Ivanciuc

Luni, 20 Mai 2013 12:09 - Ultima actualizare Joi, 27 Iunie 2013 13:24

Maramureșenii fiind extrem de conservatori, au păstrat până azi conștiința că provin din strămoși nobili. Cunosc personal oameni de prin satele regiunii, care mai păstrează încă acasă diplome de înnobilare și de proprietate, vechi de sute de ani. Și încă se mai ține cont de statutul de neam, atunci când se stabilesc căsătorii.

În vederea efectuării unui studiu asupra conștiinței originii nobiliare a locuitorilor Maramureșului, apelez la toți cei care provin din familii de „nemeși” (indiferent de naționalitate sau de locul unde se află azi) și care dețin acte sau informații referitoare la nobilitatea strămoșilor lor, date anterioare anului 1919 și care n-au mai fost publicate, cu rugămintea să le expedieze sub formă de copii la adresa

teofilivanciuc@yahoo.com

. Cele mai sugestive mărturii vor fi cuprinse într-un studiu dedicat acestui subiect.□

Contribuții la istoria nobilimii maramureșene (de Teofil Ivanciuc)

Deși Maramureșul a avut cea mai cunoscută și numeroasă populație de mici nobili din întreg regatul Ungariei, Principatului Transilvaniei și al Imperiului Habsburgic, nimeni nu a efectuat un studiu despre **toate** familiile nobile maramureșene, deși arhivele sunt ticsite de documente. Ne referim la mii de familii și la istoria acestora între anii 1272 - 1919.

Referitor la acest subiect, cea mai frecventă întrebare care apare este: cum ar putea fi echivalată nobilimea maramureșeană cu cea apuseană? Nobilii **donatari** ar putea fi oarecum asemănați cu *ritter* - ii din Germania și Austria sau cu baroneții (cavaleri ereditari, *hereditary knights*) din Marea Britanie.

Armaliștii

au avut un statut inferior, asemănător cu cel al

Apel public către urmașii nobililor maramureșeni

Scris de Teofil Ivanciuc

Luni, 20 Mai 2013 12:09 - Ultima actualizare Joi, 27 Iunie 2013 13:24

---

edler

- ilor din statele germane, ori cu

gentry

sau cavalerii (

knight

) englezi.

Aristocrații

, fie maghiari, adică

grofii

(conții), precum Teleki

sau Bethlen și

baronii

(Révay,

Perényi etc.

), fie maghiarizați (precum cei din familiile românești Draggfy sau Stoica ori cea evreiască Grödl

), au avut titluri identice cu cele din nobilimea occidentală. O notă aparte o face baronul Paul von Püchler

, fiu al unui general austriac, care s-a mutat prin căsătorie în Maramureș în anul 1795, urmașii acestuia din Rozavlea și Șieu românizându-se sub numele de Picler. Unul dintre aceștia continuă să poarte și azi, ca nume de familie în actele de identitate, formula Baron Picler!

Ce anume erau nobilii maramureșeni? În primul rând, vorbim despre cnezii români asimilați ca nobili donatari ai regatului (numiți și nobili personaliști, adevărați, vechi, nobili cu moșie, de prima clasă etc.) pe măsură ce s-au supus noului suzeran, deci începând cu anul 1317 (familia Rednic de Giulești), dar și de marii nobili maghiari dintre cei care au primit proprietăți aici încă în 1272 (familia Ujhelyi la Visk). Cnezii care nu au acceptat supunerea, fie au plecat în Moldova sau în Carpații Nordici, fie au rămas pe loc, fiind încet degradați la statutul de oameni liberi sau chiar iobagi. Autoritățile erau informate la 1799 despre un număr de 4.000 de familii de nobili dintre care doar 400 au putut prezenta scrisori justificative, motivele fiind că puțini știau carte și că au fost împiedicați să-și facă acte scrise, de deseori ridicări la războaie dar și de *Jus valachicum*

, legea nescrisă a Maramureșului, care nu utiliza acte pentru tranzacționări, ci doar simple înțelegeri cu martori și care fărâmița averea la toți fiii, până nu mai rămânea aproape nimic. Unii nu au avut bani să-și plătească diploma justificativă, care la 1450 costa 28 de florini, deci mai scump decât prețul unei sesii de iobagi. Donatarii s-au înmulțit atât prin creșterea numărului de familii beneficiare de titluri nobiliare, mai ales datorită faptelor de arme, cât și prin sporul natural (pe baza unei diplome inițiale, au ajuns să fie nobile mai multe familii, câteva generații mai târziu). Ei au fost inițial subcategorisiți în fruntași -

potiores

, aleși -

egregii

, ori simpli nobili scutiți de impozite. Așa-ziiși „liber baroni” ai lui Matei Corvin, care nu au fost baroni ai regatului (!), au avut imunitate juridică doar până în 1550.

Începând cu secolul al XVI-lea au apărut nobilii armaliști (cu blazon, dar fără proprietăți funciare, supranumiți taxaliști, sau nobili de clasa a doua), atât români cât și maghiari, ridicați în rang fie prin fapte de arme, fie prin cumpărarea titlurilor (!), care plăteau taxe și aveau multe obligații, primul dintre aceștia fiind, probabil, Paul Literatus de Sighet, la 1545. În unele cazuri, nobilii donatori și-au obținut și blazoane, în încercarea inutilă de a-și îmbunătăți statutul.

Mai târziu, nobilii au început să fie împărțiți în familii vechi (*antiquas*) sau noi, în nobili veșnici sau condiționari, precum preoții, în mari proprietari (*dominus*)

), care reprezentau doar 2 - 3 procente din totalul comunității nobiliare (cum au fost Drăgoșeștii ce dețineau 2 - 300 de sate la 1400, Dolhenii cu 104 porți nobiliare în 23 de sate în 1549, sau Rednicenii care aveau moșii în 17 sate în anul 1630

)
, în mici proprietari („nobili de un fum”), curialiști (cu averi egale cu ale iobagilor) și chiar nobili fără avere. Începând din secolul al XVII-lea s-a înmulțit categoria nobililor veniți din alte părți ale Imperiului, de etnie maghiară, austriacă etc., printre aceștia regăsindu-se majoritatea exponenților marii nobilimi.

Ca semn distinctiv, nobilii aveau dreptul să poarte sabie și anumite haine (postavuri vopsite, dantele, mantouri și pelerine, gube albe sau negre, căciuli cu blană de jder etc.). Mai târziu, au început să aibă porți înalte la gospodării (cu scândurile dispuse vertical nu orizontal, ca iobagii), să-și planteze brazi în curte, să poarte bastoane - securice ferecate, pinteni, potcoave și ținte la cizme (reminescențe ale vremurilor cavaleriești), „struț” înclinat în față la pălărie, femeile lor au început să poarte cizme în două culori diferite etc.

Câți nobili au existat de fapt? Conscripția din 1604 înregistra 1.007 nobili în comitat. Anchetele efectuate de către comisiile imperiale între anii 1749 - 1769 au găsit peste 470 de neamuri nobiliare (351 de trunchiuri de familii românești, dintre care 40 armaliste și peste 120 de familii maghiare). Un procent de 22,72 la sută din populația comitatului făcea parte din această categorie în anul 1784. În 1805, din totalul de 116.580 de maramureșeni, 16.900 aparțineau clasei nobilimii. În 1847 aici erau înregistrați

26.300

nobili, iar l

a 1848, arhivele comitatului conțineau date despre

3.750 nobili români, 717 de nobili de origine slavă și 483 de nobili maghiari

. Cu toate acestea, studiile de până acum au omis un număr important de familii înnobilate inclusiv în secolul al XIX-lea, sau chiar în anul 1903!

Care era statutul acestora? Până în secolul al XVI-lea nobilii maramureșeni au avut drepturi partimoniale, juridice, sociale sau politice similare cu cele al nobililor din restul regatului, cu unele particularități legate de moștenirea fetelor sau de pedeapsa trimerii în exil, precum vikingii. Principala lor ocupație a fost războiul: ei au fost luptători reductabili, fiind răsplătiți pentru vitejia manifestată în luptele din întreaga Europă. Ulterior răscoalelor din 1492 și 1514, drepturile acestora au început să se diminueze, concomitent cu sărăcirea cauzată de expansiunea demografică și parcelarea moșiilor, cu emigrările, mai ales înspre Solnoc, dar și cu înnobilarea tot mai multor armaliști. În secolul al XVII-lea, nobilii au început să plătească impozite, e adevărat, mult reduse în comparație cu cele ale țăranilor sau iobagilor. La 1753 au rămas scutiți doar nobilii cu minim doi iobagi, iar între anii 1770 - 1786 armaliștii au fost eliminați de pe listele nobiliare, rămânând doar cei care aveau titluri de la regii legitimi ai Ungariei. În 1848, drepturile nobilimii mici au fost abolite, dar după 1865 nobilimea mare s-a bucurat de o recunoaștere parțială, ce a fost anulată în 1919 în întreaga Europă Centrală.

Acestea sunt coordonatele preliminare între care am putea conscrie, în linii foarte sumare, nobilimea maramureșeană.

AUTOR: TEOFIL IVANCIUC